

A hármas egység pecsétje (Cantong qi 參同契)

5. rész: A mű felépítése

Tartalom

A <i>Cantong qi</i> felépítése	2
Előjáróban néhány meglátás az alkímiai nyelvezetről	2
Egy rövidke tanulási segédlet.....	3
A mű időszemléletének felelevenítése	3
Elmélet vs. gyakorlat.....	4
A mű felépítése: I. könyv.....	4
Kozmológia: 1–17. vers.....	5
Taoizmus: 18–27. vers.....	5
Alkímia: 28–42. vers.....	5
Következtetés.....	6
Felhasznált irodalom.....	6

Az eredeti jegyzet a Magyar Taoista Egyház/Teljes Valóság Magyar Taoista Egyesület tagjainak tartott előadás alkalmából készült (2013. 01. 28.). A jelenlegi jegyzet az eredetinek némileg átdolgozott és javított változata és az Aranyelixír Kiadó blogján jelent meg 2014. 09. 06-án. Amennyiben idézni kíván belőle vagy hivatkozni szeretne rá, forrásként az alábbi linket és a megtekintés dátumát tüntesse fel:

Forrás: <http://www.aranyelixir.hu/content/harmas-egyseg-pecsetje-5-resz> (a megtekintés dátuma)

Összeállította: Horváth Gábor

© Aranyelixír Kiadó, 2014

További cikkek, tanulmányok:

<http://www.aranyelixir.hu/blog>

A *Cantong qi* felépítése

Ebben a cikkben a mű egyik szövegváltozatának tartalomjegyzékét adjuk közre, némi ismétléssel és néhány kísérő gondolattal kiegészítve.

Előjáróban néhány meglátás az alkímiai nyelvezetről

Aki olvasott már bármilyen alkímiai művet (akár keletit, akár nyugatit), az tudja, hogy az alkímiai szövegeknek sajátos, fémeket, ásványokat, növényeket és különféle kozmikus jelképeket felvonultató nyelvezete van. Tény tehát, hogy a vizsgálandó témánknak sajátos nyelvezete van, mai szóhasználattal élve azt mondhatnánk, hogy egy szaknyelvvél, nevezetesen az alkímia szaknyelvével állunk szemben.

További tény, hogy az alkímia nem egy modern világképen alapuló és annak keretein belül vizsgálódó természettudomány, mint mondjuk a mai fizika vagy kémia, hanem egy modern kort megelőző eszmerendszer. Tehát a mi korunkétől távol eső világképet és értékrendet hordoz. Az is tény, hogy ha kínai vagy taoista alkímiáról beszélünk, akkor az időbeli távolsághoz nagy földrajzi, kulturális és nyelvi távolság is társul.

Van tehát egy régi korok világképét őrző, távoli népek és kultúrák értékeit hordozó, főleg idegen nyelven íródott és magyar nyelvre lefordított, különös jelképeket használó szaknyelvünk. Mit tegyen az az ember, aki ezt a szaknyelvet szeretné – például kíváncsiságból – megismerni és megérteni? Szerintem három út áll előtte:

1. Szembesülve a szaknyelv kezdeti érthetlenségével, első versenyzőnk gyorsan más, szórakoztatóbb elfoglaltság után néz. Nem tudjuk kárhoytatni döntéséért, annyi más, örömmel, sikerélménnyel, akár anyagi haszonnal is kecsegtető tevékenység van a világon. Miért pont letűnt korokat idéző érthetetlen szövegekkel foglalkozna valaki szabadidejében?
2. Szembesülve a szaknyelv kezdeti érthetlenségével, második versenyzőnk úgy dönt, hogy nem fátad az alkímiai szakszavak és jelképek jelentésének feltárásával, hiszen az fátadtságos észtnai munkát és tanulást igényelne. Ehelyett így szól magában: „Megvan nekem a magamhoz való eszem, majd tudom én, mi mit jelent itt.” És saját belátása és megértése, múltbeli élményei, egyéb olvasmányai alapján elkezdí behelyettesíteni a szakszavak jelentéseit. Hogy az így létrehozott rendszernek/zűrzavarnak mi köze a vizsgált eszmerendszerhez, nem derül ki, hiszen nincsenek objektív viszonyítási pontok, csak a személyes benyomások és meglátások.
3. Szembesülve a szaknyelv kezdeti érthetlenségével, harmadik versenyzőnk úgy dönt, hogy az alkímiai szakszavak és jelképek jelentésének feltárása érdekében vállalja a fátadtságos észtnai munkát és tanulást. Versenyzőnk elfogadja a szellemi kihívást és melegíteni kezd.

Nos, amennyiben Ön az első csoportba tartozik, valószínűleg nem ezt a cikket olvassa, ha mégis, akkor most azonnal hagyja abba. Viszlát, és további kellemes időtöltést. Amennyiben Ön a második csoportba tartozik, nyugodtan hagyja abba az olvasást, mindketten tudjuk, hogy nincs rá szüksége, mert Ön sokkal jobban tudja, mi micsoda az alkímiában, mint bárki más. Ha pedig a harmadik csoportba tartozik, akkor kedves Kolléga, nézzünk egy tanulási segédletet. Hogyan lehet nekiindulni az alkímiai szaknyelv és azon keresztül az alkímiai világkép feltárásának:

Egy rövidke tanulási segédlet

Az első lépés a kulcsszavak és kulcsfogalmak jelentésének/jelentéseinek feltérképezése (pl. *dao*, ólom, higany, aranyelixír stb.). Itt szembesülünk is a kulturális és nyelvi távolságból adódó első problémával. Amennyiben kínai vagy taoista alkímiával foglalkozunk, akkor nagy különbség van a mai európai, okozatiságon és kategorizáláson alapuló gondolkodás és a kínai megfeleltetésekkel alapuló (analogikus) gondolkodás között. Egy példa e különbségre a kínai nyelvből: két minőség közti azonosság jelölésére a yě 也 mondatzáró nyelvtani segédszó szolgál, mely azonosságot és befejezettséget jelöl. Az „A” „B” yě 也 szerkezet a következőket jelentheti:¹

- „A” egyenlő „B”-vel,
- „A” része „B”-nek,
- „B” része „A”-nak,
- „A” és „B” egy közös halmaznak, „C”-nek része,
- „A” és „B” között párhuzam áll fenn.

Azaz a kínai vagy taoista alkímiai kulcsszavak jelentésének/jelentéseinek meghatározása alapos tájékozódást, hogy ne mondjam kutatást igényel. Ebben segíthet a következő lépés.

A második lépés a kulcsszavak közti kapcsolatok feltérképezése, azaz a világképben betöltött, egymáshoz viszonyított helyük meghatározása. Az ilyen hierarchikus (rangsorolt) viszonyokat voltak hivatottak bemutatni szemléltető ábráink előző cikkeinkben, [például itt a kozmikus taoista világképről](#) vagy [a jelen sorozat 3. részében a nagy táblázat](#).

És ezután jöhet a harmadik lépés, melyben az alkímiai nyelvezettel felépített világképet hozzákapszolja élményanyagunkhoz. Akár szemléletmódként vagy világnézetként tisztán szellemi formában, akár gyakorlatok és az életvitelünk segítségével testi és lelki síkon is. Vagy dönthetünk úgy is, hogy ekkora ökörséggel még nem találoztunk, és más elfoglaltság után is nézhetünk. Mindenki szabadon eldöntheti.

Nos, reméljük adtunk néhány ötletet a tanulmányok megkezdéséhez. Ne legyenek hiú reményei a kedves Kollégának, az első és a második lépés éveket, ha nem évtizedeket fog igénybe venni. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy közben ne lehetne gyakorolni *valamit*, azt azonban fenntartjuk, hogy ha az adott eszmerendszer megértése nélkül gyakorol valaki, akkor biztosan nem tudhatja, hogy merre is halad művelésével. Az adott eszmerendszer által kínált cél felé, vagy teljesen másfelé. Néhány gondolat ezért az elmélet és a gyakorlat kapcsolatáról:

A mű időszemléletének felelevenítése

A taoista alkímia és ezáltal a mű világképében tér és idő elválaszthatatlan egymástól. A mozgás jelöli ki a teret, melyben az idő értelmezhetővé és mérhetővé válik. Ahogy egy test „A”-ból „B”-be halad, mozgása a térben és az időben nyilvánul meg. Mindezt a műben a kozmológiai jelképek fejezik ki: az időtlen korábbi Eget a mozdulatlan Sarkcsillag jelképezi, míg a mozgó későbbi Eget a ciklikusan mozgó Nap és Hold, valamint a Göncölszekér forgása ábrázolja.

A mű *A változások könyvének* (*Yijing* 易經) jelképeivel mutatja be a világegyetem és az ember kialakulását, illetve az alkímiai folyamatot is. A kozmológiai jelképek tehát a létesülési folyamaton mindkét irányba elvezetnek, segítségükkel leírható az általunk tapasztalt világ létrejövetele, valamint az Eredetbe való visszatérés útja is, illetve segítségükkel össze lehet kapcsolni az ember kis világát (mikrokozmosz) a mindenséggel (makrokozmosz).

¹ Miklós 1996: 29. oldal alapján.

Az alkímiában a világegyetemet mozgató és fenntartó törvényszerűségekhez való kapcsolódás, visszatérés, az időciklusok feltárásán keresztül történik: az alkimista az égitestek (Nap, Hold, Göncölszeker stb.) által kijelölt időbeli körforgásokon keresztül kapcsolja össze önmagát és a világmindenséget, azért, hogy meghaladva a teret és az időt, visszatérjen az állandóságba és halhatatlanná váljon.

Miért lehetséges ez a visszatérés az alkímiai világnézet szerint? Alapvetés, hogy a megnyilvánult világban benne rejtőzik a tiszta *yang* szikrája, és ennek pillanatnyi „helyzetét” a *Yijing* kozmológiai jelképrendszere adja meg (lásd a *yang* vonal áramlását a hexagramokban). A *yang* vonal ebben az értelemben három jelentéssel bír:

1. Az eredendő egység jelképe, rendszerint a „tiszta” jelzővel látják el, jele az önmagában álló *yang* vonal .
2. A korábbi Égben a valódi *yang* (jele a három *yang* vonalból álló *qian* trigram), mely párban áll a valódi *yinnel* (a három *yin* vonalból álló *kun* trigrammal).
3. A későbbi Égben az ellentétébe elrejtőzött *yang*, melyet a *kan* trigram belső *yang* vonala ábrázol, és párban áll a *li* trigrammal.

Az időtlen tiszta *yang* tehát megjelenik a világban, a tér-idő síkjában, azaz a hold- és a napciklusok hatókörében: ennek szemléltetésére és ábrázolására a *Yijing* szimbólumrendszere szolgál. Az alkímiai eszmerendszer alapvetése tehát, hogy a kozmológiai jelképek a látható bolygómozgásokat szemléltetik, melyek a tér-időt meghaladó, de abban is fellelhető időtlen „fényszikra” áramlását fejezik ki. [Lásd az előző rész trigramokat és hexagramokat tartalmazó táblázatait.](#)

Elmélet vs. gyakorlat

A művet olvasva szembesül azzal az érdeklődő, hogy a szöveg nem tartalmaz konkrét gyakorlatokat, módszereket, hanem helyettük egy szemléletmódot, egy világnézetet tár fel és mutat be. Azaz a mű olvasása és megértése maga a „módszer”, a „gyakorlat”.

Sőt, egy nézet szerint maga a mű egyenértékű a talizmánokkal, a hatalmat biztosító és erőt hordozó mágikus jelképekkel, beavatási szimbólumokkal, istenségek neveit tartalmazó jegyzékekkel – tehát a mű hordozza az üdvözülést, így birtokosa is üdvözülhet. Erre utal a mű címe is: *A hármas egység pecsétje* (*Cantong qi* 參同契), melyben a pecsét hitelesíti a három egységet, és lehetővé teszi a szöveg birtokosának, hogy felismerje azt:

- *can* 參 a *sant* 三 jelöli: három;
- *tong* 同: egység, hasonlóság, egyenlőség, egyetérteni, közös jellemvonás, ugyanolyan;
- *qi* 契: pecsét, szimbólum, jel, fogadalom, kötelezettség, szerződés.

A pecsét (azaz a mű) tartja egyben a hármat és ezáltal az egységbe való visszatérés záloga. Az Egység (a tiszta *yang*, avagy az eredendő *qi*) három részre válik szét:

1. eredendő lényeg (*yuanying* 元精), mely az anyagi lét alapja;
2. eredendő szellem (*yuanshen* 元神), mely a szellem alapja;
3. eredendő lélegzet (*yuanyi* 元氣), mely az ellentétek egymásba alakulását biztosító mozgás alapja (lásd a kozmológiai jelképrendszerben a *yang* vonal áramlását a hexagramokban).

Ezen alapok megnyilvánulásai tapasztalhatóak az emberben három kincsként (*sanbao* 三寶).

A mű felépítése: I. könyv

Mint sok régi szövegnek, ennek a műnek is számos szövegváltozata maradt fenn. Alább Fabrizio Pregadio 2011-ben kiadott tanulmányában olvasható szövegváltozat első könyvének

tartalomjegyzéke látható. A felsorolt címekkel a szakaszok tartalma alapján Pregadio látta el a verseket.

Kozmológia: 1–17. vers

Qian és kun, kan és li

A mesterember és a szekérhajtó

A hexagramok havi körforgása

Kan és li qian és kun működése

Az üresség *kamban* és *liben*

Az Alapelv [*dao*] szavakban kifejezve

A Nap és a Hold megváltozik

A változás leghatalmasabb képmásai [a Nap és a Hold]

A változás és jelképei

A Nap és a Hold összekapcsolódása

Az Ég jelei

A *fu* hexagram és a *zhen* trigram

A Hold körforgása

Ég, Föld, ember

A lényegi pálya [a Göncöl forgása]

Tér és idő megfelel egymásnak

Az uralkodó és a Sarkcsillag

Taoizmus: 18–27. vers

A benső természet táplálása

A sárga közép

Magasabb rangú és alacsonyabb rangú erény

Létezés és nemlétezés a két „üreg”

Az alkímia alapelvei

Fém és víz, anya és gyermek

Ég és Föld előtt született

Az elixír a háromlábú üst

Helytelen gyakorlatok

A hatalmas Egy magához rendel

Alkímia: 28–42. vers

Fehér tigris és zöld sárkány

A „két nyolcas”

Állandóság és változás

A fém igazi természete

Víz és tűz visszatér a talajba [a föld hajtóerőbe]

A talaj és az elixír

Minden létező igazi természete

„Az azonos fajtájú dolgok követik egymást”

Hibás alkímiai módszerek

A változások könyve és a *Cantong qi*

Wei Boyang tétovázása

Az elixír elegyítése – 1. rész

Az elixír elegyítése – 2. rész

Yin és yang egymást eteti

A *Cantong qi* hagyománya

Következtetés

Valamikor ez év elején bátorkodtunk egy bíráló hangvételű szösszenetet írni arról, hogy [milyen uralkodó hozzáállást tapasztaltunk egyes magyarországi „taoista” körökben](#). Akkor kaptunk hideget-meleget egyaránt. Amiért visszautalunk most erre a cikkre, az egy mondat: „A szemléletmód a módszer” – fogalmazzuk meg akkor álláspontunkat.

Nos, ha elolvassuk akár csak a főnti tartalomjegyzéket, akár a teljes szöveget, akkor megerősítve látjuk korábbi álláspontunkat: ez az alkímiai mű tényleg szemléletmódot és világgépet közvetít *elsősorban*, és a konkrét módszerek leírását mellőzi, vagy rámutat azon gyakorlók tévedésére, akik a testi, energetikai, szexuális és légzőgyakorlatokat összetévesztik az alkímiai műveléssel.

Tehát minden múlt- és jövőbeli kritika ellenére, mégis csak a szemléletmód az *elsődleges* módszer, és minden konkrét gyakorlat csak utána következhet kiegészítésként, de nem helyettesítheti azt.

Felhasznált irodalom

Fabrizio Pregadio: *The Representation of Time in the Zhouyi Cantong Qi*. In: Cahiers d'Extrême-Asie, Vol. 8, 1995. 155-173. o.

Fabrizio Pregadio: *The Way of the Golden Elixir: A Historical Overview of Taoist Alchemy* (Golden Elixir Press, Mountain View, CA, 2012).

Miklós Pál: „Idő – kínaiul”, in: *Tus és ecset – Kínai művelődéstörténeti tanulmányok* (Liget, 1996).